O prietenie literară exemplară: Vasile Netea şi Nae Antonescu

VIOREL CÂMPEAN
MARTA CORDEA
Biblioteca Judeţeană Satu Mare

Abstract

An Exemplary Literary Friendship: Vasile Netea and Nae Antonescu

This article presents the main moments of interference of two Romanian scholars, Vasile Netea from Târgu-Mureș and Nae Antonescu from Satu Mare. The literary friendship between the two is illustrated through existing dedications written in the books donated by the historian Vasile Netea to the literary historian Nae Antonescu, and these are preserved in the Memorial Workshop „Nae Antonescu" in the Satu Mare County Library.

Keywords: *Literary friendship, Vasile Netea, Nae Antonescu, historian, literary historian.*

Istoriografia şi cultura română, din Mureş în special, se află în 2012 într-o mare sărbătoare: centenarul istoricului şi omului de cultură Vasile Netea.

Despre relaţia lui Vasile Netea cu plaiurile sătmărene am mai avut ocazia să scriem pe parcursul acestui an.[1] Legăturile acestuia cu judeţul Satu Mare sunt destul de numeroase şi variate. Aminteam în articolul citat faptul că Vasile Netea a scris o lucrare intitulată ***Ţara Oaşului***, apărută în 1940 la

[1] Viorel Câmpean, ***Istoricul Netea şi plaiurile sătmărene***, în ***Eroii neamului***, Satu Mare, an IV, nr. 2 (11), iunie 2012, p. 20-22.

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

prestigioasa editură din Bucureşti, „Cartea Românească." Astăzi, lucrarea, care conţine doar 32 de pagini, este o raritate bibliofilă.

Preţioase informaţii pentru Satu Mare, cu referire la evenimentele care au prefaţat marea tragedie naţională din toamna anului 1940 - Arbitrajul cu valenţe de Dictat - găsim în volumul de ***Memorii*** al lui Vasile Netea, apărut la editura mureşeană „Nico," o ediţie îngrijită de către fostul director al Bibliotecii Judeţene Mureş, omul de cultură şi patriotul Dimitrie Poptămaş, care are merite mari în păstrarea memoriei istoricului Vasile Netea. Crudul eveniment îl găsea concentrat la Satu Mare pe Vasile Netea.[2]

Cititorii au desigur la dispoziţie ***Memoriile*** lui Vasile Netea. În acest loc dorim să citãm doar câteva fraze care credem că pot trezi la realitate şi la viaţă orice istoric român de bun simţ: „*Retragerea s-a făcut pe linia Seini, Baia Mare, Jibou. Nopţi întregi aveam să dorm pe marginea şanţurilor. În fiecare sat ne ieşeau în cale ţăranii înlăcrimaţi care ne întrebau cu durere: De ce plecaţi? Cui ne lăsaţi? Niciodată n-am văzut mai multă durere şi în sufletul meu n-am simţit mai multă ruşine. Eram ofiţer, eram istoric şi totuşi în loc să stau cu arma în mână în faţa porţilor îndoliate, în faţa frontierelor ţării, mă retrăgeam dezonorat spre siguranţa personală*."[3]

Alegerile din 19 noiembrie 1946 au găsit forţele democratice în situaţia de a încheia coaliţii, până atunci mai puţin realizabile; pericolul comunist plutea în jur. Astfel, liberalii sătmăreni au încercat să-şi unească forţele cu ţărăniştii, depunând o listă comună. Alături de candidaturile dr. Titu Demian, dr. Alexandru Miclea, Paul Nichita, Ioan Crişan, Constantin Marian şi Augustin Micu, o găsim şi pe cea a istoricului Vasile Netea, care era situat al doilea pe lista candidaţilor de deputaţi. Desfăşurarea acestui scrutin trucat a fost descrisă de către avocatul liberal Vasile Ţânţaş, originar din părţile oşeneşti.[4]

---

[2] Vasile Netea, ***Memorii***, Târgu-Mureş, 2010, p. 101, 107, 288.

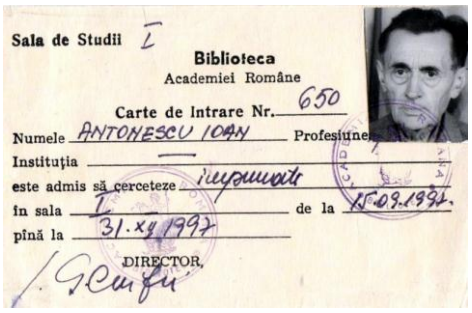
[3] ***Ibidem***, p. 109.

[4] ***Analele Sighet***, nr. 4, ***Anul 1946 - scrisori şi alte texte***, Bucureşti, 1997, p. 11-15. Referinţe despre desfăşurarea acestui aşa-zis scrutin se pot afla şi în Claudiu Porumbăcean, Viorel Câmpean, ***PNL Satu Mare. Tradiţie şi contemporaneitate***, Cluj-Napoca, 2011, p. 78-89.

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

Am făcut şi în articolul precedent referire la una dintre componentele de bază ale relaţiei lui Vasile Netea cu Sătmarul, tema articolului nostru fiind prietenia care l-a legat de istoricul literar Nae Antonescu.

Mai multe trasee din viaţă îi leagă pe cei doi cărturari. În primul rând cărările către bibliotecile mari din ţară. Dar îi unesc şi întemniţările de care au avut parte.

Nae Antonescu - o viaţă petrecută în sălile bibliotecilor

Nae Antonescu, născut în 18 decembrie 1921 la Terebeşti, judeţul Satu Mare, a urmat între 1936-1940 cursurile Şcolii Normale din Oradea, apoi, în timpul refugiului, şi-a continuat studiile la Şcoala Normală din Bucureşti. În 1943 a obţinut diploma de învăţător. În 1949 a absolvit Facultatea de Litere şi Filosofie din Cluj, unde a avut profesori iluştri, precum Lucian Blaga, D. D. Roşca, Ion Breazu, Nicolae Lascu, Emil Petrovici, David Prodan, Ioan Moga, Liviu Rusu, Mihail Macrea, Ştefan Paşca şi Dimitrie Popovici. A frecventat mediile literare, asistând la ultimele două şedinţe ale cenaclului ***Sburătorul***. O lume apunea o dată cu desfiinţarea acelui cenaclu.

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

Nae Antonescu

A debutat publicistic într-o revistă locală, ***Ogorul sătmărean***, printr-un articol dedicat prozatorului T. C. Stan. De-a lungul vremii a semnat numeroase articole în presa naţională şi locală. Dintre publicaţiile la care a colaborat amintim: ***Ardealul***, ***Convorbiri literare***, ***Cultura creştină***, ***Dreptatea***, ***Familia***, ***Limba şi literatura română***, ***Luceafărul***, ***Pagini literare***, ***Revista de istorie şi teorie literară***, ***România literară***, ***Steaua***, ***Transilvania***, ***Tribuna***, ***Ţara visurilor noastre***, ***Universul literar***, ***Vatra***, ***Viaţa românească*** ş.a. Unele dintre articole le-a semnat cu pseudonimele: I. *A. Terebeşti*, *Silviu Alexe*, *Titus Clemente*, *Nae Tarabă*.

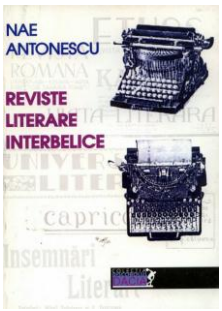
A publicat în timpul vieţii şapte volume: ***Scriitori uitaţi***, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980; ***Reviste literare conduse de Liviu Rebreanu***, Bucureşti, Editura Minerva, 1985; ***Jurnal literar: monografie***, Iaşi, Editura Timpul, 1999; ***Reviste din Transilvania***, Oradea, Editura Bibliotecii Revistei ***Familia***, 2001; ***Reviste literare interbelice***, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001; ***Scriitori şi reviste literare din perioada interbelică***, Iaşi, Editura Revistei ***Convorbiri literare***, 2001; ***Revista Fundaţiilor Regale: monografie***, Satu Mare, Editura Solstiţiu, 2006. Postum, în anul 2011, au fost reeditate la Editura Dacia XXI volumele ***Scriitori uitaţi*** şi ***Reviste literare interbelice***.

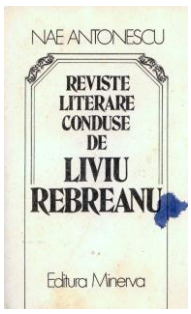

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

În 1973 a editat împreună cu Emil Giurgiuca volumul ***Versuri*** al poetului George Boldea. În colaborare cu Dimitrie Danciu a îngrijit volumul ***Însemnări critice*** al lui Romulus Demetrescu, apărut în colecţia ***Restituiri*** a Editurii Dacia. De asemenea, îi aparţine şi reeditarea, în 1996, alături de Corneliu Bala, a traducerii volumului lui Ady Endre, ***Sânge şi aur***, de către George A. Petre în 1930. În 1995 a semnat prefaţa şi postfaţa volumului postum ***Poeme*** al lui Constantin Noica.

Şi-a desfăşurat activitatea pedagogică la Şcoala din Terebeşti, la Şcoala tehnică de exploatare C. F. R. Satu Mare, iar pentru o vreme a condus Casa Corpului Didactic Satu Mare.

După instaurarea comunismului, pentru ideile sale politice, a fost încarcerat în închisorile din Turda, Beiuş, Oradea şi Aiud. Romulus Zaharia, în romanul ***Ademenirea***, aminteşte şi despre activitatea politică a lui Nae Antonescu.

A trecut la cele veşnice în 18 iunie 2008, fiind înmormântat în satul natal, lăsând în urmă sute de manuscrise, unele inedite.

Lui Vasile Netea, politica liberală, la care aderase cu toată fiinţa, i-a atras ulterior încarcerarea ori „*delegarea*" la Canal, în două reprize, între anii 1952-1955 şi 1959-1963. Vasile Netea s-a stins din viaţă în martie 1989 la Bucureşti.

Devotaţi aceloraşi idealuri, ataşaţi însă unor formaţiuni politice diferite, folosind în demersurile lor instrumente comune, dar şi specifice,

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

existenţa amândurora poate lesne să fie pusă sub acelaşi numitor comun al iubirii de Transilvania, dar şi de tot ceea ce este românesc.

Amândoi au mâncat pâinea amară a refugiului la Bucureşti. O pâine amară, dar stropită cu dragostea dintre ardelenii năpăstuiţi în Capitală şi de prietenia arătată lor de bucureştenii acelor timpuri. În ***Memorii***, Vasile Netea aminteşte despre colaborarea lui Nae Antonescu la ***Ardealul***, publicaţia ardelenilor refugiaţi la Bucureşti, şi despre activitatea de după terminarea războiului, afirmând că acesta „*denotă o incontestabilă dragoste pentru literatură, ci totodată şi o erudită informaţie*."[5] La acea publicaţie meritorie a colaborat şi un alt sătmărean valoros, învăţătorul Ion Groşan, congener cu Vasile Netea.

COTIDIANUL

Temniţa şi biblioteca

Nae Antonescu, „*părintele revuisticii româneşti*," după cum era supranumit istoricul literar, avea o valoroasă şi vestită bibliotecă. În ***Fondul Nae Antonescu*** al Bibliotecii Judeţene Satu Mare[6] sunt cuprinse o mare parte din volumele acestei biblioteci. De asemenea, în *Atelierul Memorial „Nae Antonescu"* sunt expuse tablouri reprezentând personalităţi importante ale culturii române şi universale, portrete ale scriitorilor consacraţi, dar şi ale celor minori, „uitaţi," după cum îi numea însuşi Nae Antonescu. Această categorie de scriitori a reprezentat principala preocupare a lui Nae Antonescu, câteva dintre titluri sprijinind afirmaţia noastră. Colecţia de tablouri constituie o raritate datorită numărului mare de portrete puţin cunoscute ale scriitorilor şi oamenilor de cultură, români sau străini.

Printre cărţile existente în *Atelierul Memorial „Nae Antonescu"* sunt păstrate mai multe lucrări din opera lui Vasile Netea, dăruite cu frumoase dedicaţii istoricului literar din Terebeşti.

[5] Vasile Netea, ***op. cit.***, p. 152.

[6] În data de 10 august 2011 la sediul Bibliotecii Judeţene Satu Mare a fost inaugurat *Atelierul Memorial „Nae Antonescu*."

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

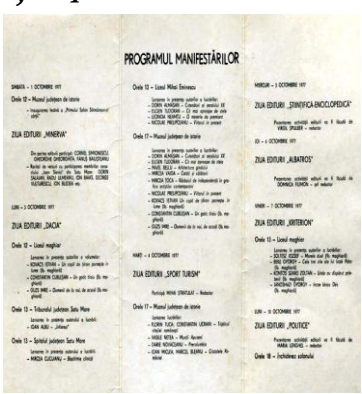

Imagini din Atelierul Memorial „Nae Antonescu”

Vasile Netea a venit la Satu Mare şi după eliberarea din închisoare, când vremurile se mai „dezgheţaseră.” În 1972, prezent la Satu Mare cu ocazia unei frumoase aniversări a oraşului, Vasile Netea, în articolul intitulat ***Sătmarul prin veacuri***, publicat în ***Şcoala sătmăreană***,[7] afirma, printre altele: „[...] *Sătmarul, după secole de existenţă anonimă, sărbătoreşte în toamna acestui an un mileniu de viaţă istorică, identificată, continuă şi ascendentă*.”

În octombrie 1977, Vasile Netea a revenit la Satu Mare, participând la manifestările prilejuite de organizarea Primului Salon Sătmărean al Cărţii. Atunci a fost lansată la Satu Mare lucrarea ***Munţii Apuseni***.

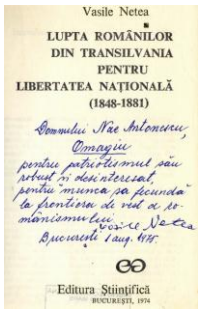

[7] Vasile Netea, ***Sătmarul prin veacuri***, în ***Şcoala sătmăreană***, noiembrie, 1972 , p. 5-9.

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

Prezentăm în continuare dedicaţiile lui Vasile Netea, de pe volumele dăruite şi aflate în biblioteca lui Nae Antonescu.

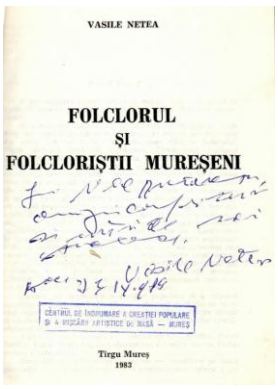
Pe volumul ***Lupta românilor din Transilvania pentru libertatea naţională (1848-1881)***, apărut în 1974 la Editura Ştiinţifică din Bucureşti, apare următoarea dedicaţie: „*Domnului Nae Antonescu, Omagiu pentru patriotismul său robust şi dezinteresat, pentru munca sa fecundă la frontiera de vest a românismului. Vasile Netea. Bucureşti 1 aug. 1975.*”

Volumul ***Interviuri literare***, apărut la Bucureşti, la Editura Minerva, în 1972, păstrează dedicaţia: „*Lui Nae Antonescu, animatorul cultural al Nordului şi distinsului istoric literar, omagiu cordial. Vasile Netea, Bucureşti, 5 aug. 1974.*”

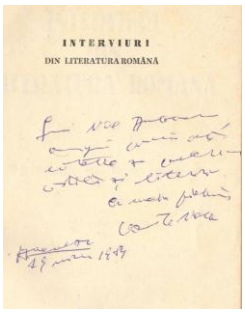
Pe extrasul **din *Revue roumaine d'histoire***, intitulat ***Vasile Netea. Bibliographie historique et littéraire***, Tome XXI, juillet-décembre 1982, nr. 3-4, Editura Academiei Republicii Socialiste România (Tirage à part). [Extras, p. 465-477], putem citi următorul text: „*Lui Nae Antonescu, omagiu pentru activitatea şi patriotismul lui. Vasile Netea. Buc. 10 IV. 1983.*”

Pe volumul ***Folclorul şi folcloriştii mureşeni***, Târgu-Mureş, 1983, apare dedicaţia: „*Lui Nae Antonescu, omagiu confratelui şi urări de noi succese. Vasile Netea. Buc. 24 IX 989.*”

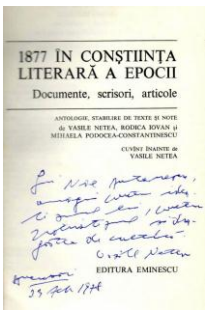
BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

Volumul îngrijit de către Vasile Netea, ***Interviuri din literatura română. Mărturisirile mai multor generaţii***, apărut la editura ieşeană Junimea în anul 1983, păstrează dedicaţia cu textul: „*Lui Nae Antonescu, omagiu pentru activitatea sa publicistică şi literară. Cu veche prietenie, Vasile Netea. Bucureşti 19 iunie 1984.*”

Pe volumul ***Spre unitatea statală a poporului român: Legături politice şi culturale între anii 1859-1918***, apărut la Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1979, apare dedicaţia: „*Lui Nae Antonescu, omagiu cordial pentru activitatea sa revuistică şi publicistică, cu cele mai bune urări de viaţă îndelungată. Vasile Netea. Bucureşti 19 aug. 1979.*”

Volumul ***1877 în conştiinţa literară a epocii: Documente, scrisori, articole***. Antologie, stabilire de texte şi note de Vasile Netea, Rodica Iovan şi Mihaela Podocea-Constantinescu, cuvânt înainte de Vasile Netea, are următoarea dedicaţie: „*Lui Nae Antonescu, omagiu pentru idealismul lui, pentru patriotismul şi dragostea de cultură. Vasile Netea. Bucureşti 23 febr. 1978.*”

Volumul ***Conştiinţa originii comune şi a unităţii naţionale în istoria poporului român***, apărut la Bucureşti, Editura Albatros în 1980, păstrează următoarea dedicaţie: „*Lui Nae Antonescu, stâlp cultural al frontierei de vest, cu vechea afecţiune şi cu urări de noi succese în toate iniţiativele şi acţiunile. Vasile Netea. Bucureşti, martie 1980.*”

Pe volumul ***Liga Culturală şi Unirea Transilvaniei cu România*** (carte scrisă în colaborare cu

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

C. Gh. Marinescu), apărut la Iaşi, Editura Junimea în 1978, se păstrează dedicaţia: „*Lui Nae Antonescu, omagiu pentru activitatea lui la frontiera de nord vest, pentru bogata sa activitate publicistică. Vasile Netea. Buc. 12 II 979*."

Publicăm şi în acest articol o fotografie a lui Vasile Netea cu o dedicaţie către acelaşi „*părinte al revuisticii*" trăitor la Terebeşti. Ceea ce afirma la adresa lui Nae Antonescu a demonstrat şi Vasile Netea de-a lungul întregii sale vieţi, patriotismul său robust şi dezinteresat, pentru munca sa fecundă la temelia românismului.

Peste ani, viaţa şi activitatea celor doi cărturari servesc drept modele de slujire pentru neamul românesc. Iar prietenia lor, întemeiată pe onestitate, sinceritate şi colaborare exemplară are darul de a ne întări şi pe noi, cei de azi întru cultivarea acestui nepreţuit sentiment.

BDD-A30282 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)